DOI: http://dx.doi.org/10.26642/pbo-2022-3(53)-28-33
УДК 336.02

О.В. Мельниченко, д.е.н., доц.
Ґданська політехніка
О.С. Новак, к.е.н., доц.
Державний університет «Житомирська політехніка»
О.В. Фоміна, д.е.н., проф.
Державний торговельно-економічний університет

Проблеми та перспективи розвитку оподаткування операцій з криптовалютами

Стаття присвячена проблемам оподаткування операцій з криптовалютами. Виявлено розбіжності в трактуванні сутності криптовалют у рекомендаціях регуляторів, що призводить до відсутності обґрунтованого підходу щодо відображення таких операцій в обліку та подальшому визначенню бази оподаткування. Проаналізовано чинне законодавство та роз'яснення податкових органів щодо декларування та оподаткування операцій з криптовалютами й виявлено відсутність особливих норм щодо оподаткування таких операцій. Загальні засади оподаткування операцій з криптовалютами характеризуються суттєвим податковим навантаженням на такі операції, що в умовах анонімності власників криптогаманців призводить до приховування таких операцій та уникнення від їх оподаткування. Проаналізовано напрацьовані законопроєкти щодо регулювання обігу та оподаткування операцій з криптовалютами, перевагами яких порівняно з чинним законодавством є зниження ставок оподаткування таких операцій ПДФО та податком на прибуток; звільнення від оподаткування ПДВ. Для забезпечення можливості контролю державою операцій з криптовалютами з питань оподаткування та фінансового моніторингу запропоновано включити криптовалютні біржі до переліку суб'єктів первинного фінансового моніторингу.

Ключові слова: *криптовалюти; віртуальні активи; оподаткування; податок на прибуток.*

Постановка проблеми. Розвиток сучасного суспільства характеризується швидкими темпами освоєння інформаційних технологій. Виникнення електронних платежів та розвиток електронної комерції дали новий поштовх для розвитку віртуальної економіки. У пошуках простих та надійних інструментів ентузіасти розробляють альтернативні банківським платіжні системи, а з часом – потенційно альтернативні фіатним гроші. Принаймні з цією метою розроблялася перша криптовалюта біткоїн. Незважаючи на швидкі темпи поширення, організацію доступної інфраструктури та ряд інших переваг, криптовалюти, у тому числі біткоїн, у більшості країн світу не набули статусу офіційного платіжного засобу. До спільної думки щодо статусу криптовалют до сьогодні не дійшли й міжнародні фінансові регулятори. Водночас капіталізація ринку криптовалют має тенденцію до зростання, і в пікові періоди росту ціна на біткоїн досягала майже 3 трлн дол США. За даними WGC, станом на кінець 2021 р. капіталізація ринку золота складала 10,86 трлн дол США. Тобто, за лічену кількість років ринок нового віртуального активу досяг за обсягами майже третини капіталізації ринку золота. Беззаперечним є факт отримання додаткових економічних вигід як від торгівлі криптовалютами, так і від майнінгу, що дає підстави для оподаткування отриманих доходів. Значні обсяги капіталізації ринку криптовалют містять суттєвий фіскальний потенціал. Водночас питання оподаткування операцій з криптовалютами досі не регламентовані. Основна дискусія розвивається навколо дилеми: застосовувати загальні засади оподаткування чи створити сприятливі умови для розвитку ринку криптовалют за рахунок податкових пільг? Ці та інші питання оподаткування операцій з криптовалютами потребують детального вивчення та розробки концепції оподаткування операцій з віртуальними активами.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, на які спираються автори. Загальні питання обігу криптовалют досліджували О.В. Мельниченко, З.П. Двуліт, С.В. Волосович, А.В. Колдовський, К.В. Чернега та інші. Правовим аспектам регулювання ринку криптовалют присвячені праці Д.В. Пашко, Л.В. Омельчук, М.Гребенюк, А.Черняк, В.Скрипник та інших. Питанням обліку криптовалют присвячені дослідження О.М. Петрука, С.Ф. Легенчука, Р.Ф. Бруханського, Т.В. Яцик, В.М. Костюченко, Я.Крупка. Проблеми оподаткування операцій з криптовалютами висвітлені у працях Н.С. Прокопенко, П.О. Фененко, А.О. Тимошенко, Д.О. Кобильнік, С.Ф. Смерічевський. Однак, зважаючи на відмінності в трактуванні сутності криптовалюти, існують розбіжності в підходах щодо відображення їх в обліку, отже, й підходів щодо оподаткування таких операцій.

Метою статті є аналіз проблем оподаткування операцій із криптовалютами та розробка пропозицій щодо їх вирішення.

© О.В. Мельниченко, О.С. Новак, О.В. Фоміна, 2022

Викладення основного матеріалу дослідження. Феномен криптовалют пов'язують з появою біткоїнів, принцип роботи якого було описано у 2008 р. Засновником біткоїнів прийнято вважати Сатоші Накамото (англ. Satoshi Nakamoto), який наприкінці жовтня 2008 р. описав технічні аспекти функціонування майбутньої криптовалюти, а в січні 2009 р. виклав у загальний доступ першу версію коду цієї електронної валюти. Пізніше, у 2011 р., в журналі «Forbes» вперше була опублікована стаття про систему біткоїн, де їй було названо криптовалютою (англ. «crypto currency») [12]. Основна ідея полягала у створенні децентралізованої електронної касової системи, що використовує однорангову мережу без посередників з метою запобігання подвійного використання коштів та уникнення централізованого контролю платежів [1]. Криптовалюта біткоїн мала стати децентралізованою системою платежів, без комісій, з високою надійністю та анонімністю платежів. Прийняття окремими суб'єктами господарювання криптовалюти за товари та послуги дали підстави трактувати їх децентралізовану валюту. Однак використання децентралізованих віртуальних валют з високою волатильністю у розрахунках несли високі ризики втрати контролю за грошовим ринком регуляторами. Тому переважна більшість країн обмежила чи заборонила використовувати криптовалюти як офіційний платіжний засіб.

Національний банк України (НБУ) ще в 2014 р. назвав біткоїн «грошовим сурогатом», який не має реальної вартості і не може використовуватися фізичними та юридичними особами на території України як засіб платежу [5].

У 2017 р. було опубліковано Спільну заяву фінансових регуляторів щодо статусу криптовалют в Україні наступного змісту: «Ми, Національний банк України, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку і Національна комісія, що здійснює регулювання у сфері ринків фінансових послуг, переконані, що складна правова природа криптовалют не дозволяє визнати їх ані грошовими коштами, ані валютою і платіжним засобом іншої країни, ані валютною цінністю, ані електронними грошима, ані цінними паперами, ані грошовим сурогатом» [11].

При цьому варто зазначити, що попередній лист НБУ від 2014 р. щодо визнання біткоїна «грошовим сурогатом» був відкликаний лише у березні 2018 р., що спричинило ряд правових колізій щодо визнання криптовалют та їх оподаткування.

Пізніше були спроби врегулювати питання обігу криптовалют. Розглядалося декілька законопроєктів. У результаті ВРУ прийнято Закон України «Про віртуальні активи» № 2074-IX в редакції від 17.02.2022 р., який ще не набрав чинності. Закон не визначає поняття «криптовалюти», однак дає визначення віртуального активу, під яким розуміють «…нематеріальне благо, що є об'єктом цивільних прав, має вартість та виражене сукупністю даних в електронній формі. Існування та оборотоздатність віртуального активу забезпечується системою забезпечення обороту віртуальних активів. Віртуальний актив може посвідчувати майнові права, зокрема права вимоги на інші об'єкти цивільних прав» [3]. Таке трактування не дає чіткого уявлення, як саме відображати операції з криптовалютами у бухгалтерському обліку.

Крім того, термін «віртуальні активи» визначено Законом України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», який визначає останні як «…цифрове вираження вартості, яким можна торгувати у цифровому форматі або переказувати і яке може використовуватися для платіжних або інвестиційних цілей» [4].

Таким чином, вже існують суперечності щодо трактування поняття «віртуальні активи» у вітчизняному законодавстві, які потребують усунення. Крім того, трактування у зазначених законах базуються на різних підходах: якщо визначення у ЗУ «Про віртуальні активи» дає підстави визначати криптовалюти як нематеріальний актив, то підхід у законі, що регулює питання фінансового моніторингу, дозволяє розглядати криптовалюти як еквіваленти грошових коштів чи інвестиції.

Можливі варіанти відображення в обліку криптовалют розглядають у своїй праці Я.Крупка та В.Окренець:

- як грошові кошти (відповідно до МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів»; НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»);
- як еквіваленти грошових коштів (відповідно до МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів»; НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»);
- як фінансовий інструмент (відповідно до МСБО 32 «Фінансові інструменти: подання»; П(С)БО 13 «Фінансові інструменти»);
- як інвестиційна нерухомість (відповідно до МСБО 40 «Інвестиційна нерухомість»; П(С)БО 32 «Інвестиційна нерухомість»);
- як нематеріальний актив (відповідно до МСБО 38 «Нематеріальні активи»; П(С)БО 8 «Нематеріальні активи»);
- як запаси (відповідно до МСБО 2 «Запаси»; П(С)БО 9 «Запаси») [6].

Однак серед запропонованих варіантів як найбільш оптимальний дослідники обґрунтовують визнання криптовалюти як нематеріального активу. Звертаючись до підходу та рекомендацій регуляторів,

криптовалюти не можна визнавати як грошові кошти та їх еквіваленти, а також недостатньо обґрунтованим виглядає підхід щодо обліку криптовалюти як інвестиційної нерухомості, адже криптовалюти не мають жодних ознак нерухомості.

ЗУ «Про віртуальні активи», що має набрати чинності, теж акцентує увагу на тому, що віртуальні активи є нематеріальним благом, що дає підстави визнавати його в бухгалтерському обліку як нематеріальний актив. Водночас якщо звернути увагу на МСБО 38 «Нематеріальні активи», то він містить застереження такого змісту: «Якщо інший стандарт визначає облік для конкретного типу нематеріальних активів, суб'єкт господарювання застосовує той стандарт замість цього Стандарту. Наприклад, цей Стандарт не застосовують до: а) нематеріальних активів, утримуваних суб'єктом господарювання для продажу в звичайному ході бізнесу (див. МСБО 2 «Запаси» та МСБО 11 «Будівельні контракти»)…» [8]. Оскільки отримати економічну вигоду у вигляді інвестиційного доходу від утримування криптовалюти можна тільки в результаті її продажу за ціною, що перевищує ціну її придбання, то доцільніше обліковувати її як запаси.

Відповідно до МСБО 2 «Запаси», запаси – це активи, які:

а) утримуються для продажу у звичайному ході бізнесу;

б) перебувають у процесі виробництва для такого продажу або

в) існують у формі основних чи допоміжних матеріалів для споживання у виробничому процесі або при наданні послуг [7].

Схожі рекомендації були внесені на порядку денному засідання Інтерпретаційного комітету Ради з МСФЗ «Утримання криптовалют – Червень 2019» (оригінал – «Holdings of Cryptocurrencies – June 2019»). Відповідно до нього криптовалюта відповідає визначенню нематеріального активу в МСБО 38 «Нематеріальні активи»; якщо криптовалюта утримується для продажу під час звичайної діяльності, то щодо неї застосовується МСБО 2 «Запаси»: якщо ні – МСБО 38 «Нематеріальні активи»; криптовалюти не можуть в обліку належати до грошей та фінансових активів [9].

Виходячи із викладеного вище матеріалу, здебільшого криптовалюти в обліку доцільно відображати у складі запасів. Відображення певного об'єкта в обліку має свої податкові наслідки. Зокрема, за першої рекомендації НБУ розглядати криптовалюту як грошовий сурогат, операції з нею не оподатковуються ПДВ. Однак якщо криптовалюту відображати у складі запасів, то порядок оподаткування таких операцій буде відрізнятися залежно від платника, в якого виникає податкове зобов'язання:

1) фізична особа;

2) юридична особа на загальній системі оподаткування;

3) платник єдиного податку.

Оскільки на сучасному етапі законодавчого регулювання оподаткування операцій з криптовалютами немає особливого порядку, то оподаткування таких операцій має здійснюватися на загальних засадах.

Що стосується фізичних осіб, які не зареєстровані як ФОП, то питання оподаткування доходу регламентуються роз'ясненням в Індивідуальній податковій консультація ДПС № 4907/ІПК/99-00-04-04-02-09 від 30.11.2020 р. Зокрема, податкові органи обґрунтовують свою позицію таким чином. Відповідно до Податкового кодексу України (ПКУ), фізичні особи – резиденти, які отримують доходи як з джерела їх походження в Україні, так і іноземні доходи, є платниками податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) та військового збору. Базою оподаткування ПДФО є загальний оподатковуваний дохід – будь-який дохід, який підлягає оподаткуванню, нарахований (виплачений, наданий) на користь платника податку протягом звітного податкового періоду. ПКУ також містить вичерпний перелік доходів, які не включаються до розрахунку загального місячного (річного) оподатковуваного доходу. При цьому доходу від реалізації криптовалюти в цьому переліку немає, отже, такий дохід має враховуватися до загального оподатковуваного доходу та оподатковуватися за ставкою 18 %, а також військовим збором за ставкою 1,5 %.

При цьому варто звернути увагу, що Індивідуальна податкова консультація ДПС № 4907/ІПК/99-00-04-04-02-09 від 30.11.2020 р. була надана на звернення платника податків, який займається майнінгом, у результаті чого отримав біткоїни в електронному вигляді на свій криптогаманець. Це свідчить про те, що майнінг та криптовалюти на електронному криптогаманці не підлягають оподаткуванню до моменту, доки отримані криптовалюти не були реалізовані за фіатні гроші, оскільки саме в такому випадку у платника податків виникає дохід. Крім того, виходячи з роз'яснень ДПС, оподаткуванню ПДФО та військовим збором підлягає весь дохід, отриманий від реалізації криптовалюти, а не різниця між ціною її продажу та придбання. Отриманий дохід від продажу криптовалюти необхідно також декларувати, тобто самостійно подати декларацію про майновий стан за підсумками звітного податкового року та сплатити до бюджету ПДФО і військовий збір.

Юридичні особи – платники податку на прибуток мають обліковувати операції з криптовалютами згідно зі стандартами бухгалтерського обліку, наприклад, як операції з нематеріальними активами, що впливатиме на оподатковуваний прибуток підприємства за ставкою 18 %. Водночас, оскільки чинною редакцією ПК України не передбачено звільнення від оподаткування ПДВ операцій з продажу

криптовалют, у продавців, якщо вони зареєстровані платниками відповідного податку, виникнуть податкові зобов'язання з ПДВ за ставкою 20 % [2].

Що стосується платників єдиного податку, то використання в своїй діяльності криптовалют (їх продаж чи обмін на інші товари) загрожує примусовим переходом на загальну систему оподаткування, оскільки, по-перше, платникам єдиного податку заборонені негрошові розрахунки, по-друге, здійснення видів діяльності, не зазначених у реєстрі платників єдиного податку, зобов'язує перейти на загальну систему оподаткування.

Таким чином, сучасні умови оподаткування операцій з криптовалютами не заохочують потенційних платників податків відображати такі операції в обліку та сплачувати відповідні податки, суми яких у випадку оподаткування ПДФО можуть взагалі виявитися більшими, ніж отриманий дохід.

Прийняття ЗУ «Про віртуальні активи» та внесення відповідних змін до ПКУ (законопроєкт «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами» № 7150 від 13.03.2022 р.) мають вирішити певні проблеми оподаткування операцій з криптовалютами та створити сприятливі умови для «виходу з тіні» такої діяльності.

До позитивних характеристик зазначених законопроєктів варто зарахувати такі положення:

1. Пропонується доповнити перелік об'єктів оподаткування податком на прибуток прибутком від операцій з віртуальними активами, який є доходом у вигляді позитивної різниці між доходом, отриманим платником податку від проведення операцій з віртуальними активами, та витратами на їх придбання; та оподатковувати його за ставкою 5 %;

2. Визнати такими, що не є об'єктом оподаткування ПДВ, операції з продажу (відчуження) та припинення обороту віртуальних активів, передача віртуальних активів у межах посередницьких договорів, надання послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів;

3. Фізичні особи будуть вести окремий облік операцій з криптовалютами, за якими будуть визначати прибуток за звітний рік. Визначення прибутку означає можливість враховувати витрати на придбання віртуальних активів. Прибуток від операцій з криптовалютою слід буде відображати в річній декларації з подальшою сплатою податку на доходи фізичних осіб за ставкою 5 % та військового збору за ставкою 1,5 %. В операціях з криптовалютою податкові агенти не сплачуватимуть податок замість фізичних осіб, а лише звітуватимуть про суму виплаченого доходу за формою 1ДФ [2];

4. Надати дозвіл на здійснення діяльності з надання послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів на спрощеній системі оподаткування. Доходи від продажу криптовалют необхідно відображати в декларації без врахування витрат на їх придбання та зі сплатою податку за ставкою 5 %.

Водночас до недоліків ЗУ «Про віртуальні активи» та законопроєкту «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами» можна зарахувати:

- зазначені нормативно-правові акти не визначають терміна «криптовалюти» та похідні від них терміни: «майнінг», «блокчейн», «криптовалютна біржа» тощо. Визначення «віртуальні активи», що визначається законом, є набагато ширшим за змістом, ніж поняття «криптовалюти». Крім того, відсутність терміна «майнінг» створить складнощі в калькуляції вартості створення криптовалюти, і, як наслідок, може вплинути на завищення бази оподаткування для платника податку при реалізації криптовалюти;
- попри те, що нормативно-правові акти зараховують операції з віртуальними активами до таких, що підлягають фінансовому моніторингу, криптовалютні біржі не включені до переліку суб'єктів первинного фінансового моніторингу;
- відсутні рекомендації щодо відображення операцій з криптовалютами в обліку, що ускладнить порядок визначення бази оподаткування для таких операцій;
- відсутні положення щодо штрафних санкцій чи адміністративної відповідальності за приховування операцій з криптовалютами (невідображення їх в обліку, несплата податків від доходів за такими операціями).

Висновки та пропозиції. Поява криптовалют та поширення їх в господарській діяльності суб'єктів господарювання та приватних осіб створюють додаткові доходи, які через відсутність належного регулювання залишаються поза впливом держави, зокрема можливості їх оподаткування. Практика використання криптовалют в Україні з подальшим зверненням за роз'ясненнями до податкових органів щодо правильності їх декларування та сплати податків свідчить про те, що сучасні норми оподаткування подібних доходів недостатньо сприятливі для власника криптовалют. Оскільки у випадку продажу фізичною особою криптовалюти весь одержаний дохід (без вирахування витрат на придбання) підлягає оподаткуванню ПДФО за ставкою 18 % та військовим збором за ставкою 1,5 %. Для юридичних осіб дохід від реалізації криптовалюти оподатковується податком на прибуток за ставкою 18 % та ПДВ за ставкою 20 %. Відображення в обліку операцій з криптовалютами платниками єдиного податку взагалі передбачає примусове переведення на загальну систему оподаткування. Такі умови у поєднанні з анонімністю електронних гаманців криптовалют призводять до того, що більшість операцій з криптовалютами залишається в тіні, вони не декларуються та за ними не сплачуються жодні податки. В Україні вже

розроблено та перебуває на етапі розгляду у ВРУ законодавство, що регулює обіг віртуальних активів, яке має суттєво покращити умови оподаткування для платників податків, щоб легалізувати такі операції. Зокрема, в ЗУ «Про віртуальні активи» та законопроєкті «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами» передбачено і нижчу ставку ПДФО (5 %) для доходів від операцій з криптовалютами, і можливість відображати витрати на їх придбання, що знизить базу оподаткування ПДФО і військовим збором. Для юридичних осіб нові закони мають внести операції з криптовалютами до переліку операцій, що не є об'єктом оподаткування ПДВ, та знизити ставку податку на прибуток з таких операцій до 5 %.

Однак немає жодних гарантій, що зазначені пільгові умови оподаткування операцій з криптовалютами призведуть до їх масової легалізації. Основною проблемою є анонімність власників криптогаманців, тобто, якщо платник податків самостійно не визнає, що він проводить операції з криптовалютами та має дохід, то податкові органи жодним чином не можуть вплинути на визнання таких доходів. Одним зі шляхів вирішення цієї проблеми є включення криптовалютних бірж до суб'єктів первинного фінансового моніторингу. В такому випадку криптовалютна біржа має дотримуватися відповідних норм законодавства, зокрема, щодо ідентифікації та верифікації власників криптогаманців та повідомлення відповідних органів державного фінансового моніторингу щодо підозрілих операцій, у тому числі, які мають ознаки операцій для уникнення оподаткування. Крім того, в запропонованих законах немає чітко визначених понять «криптовалюта», «майнінг», «блокчейн» тощо; не прописаний чіткий порядок калькуляції витрат при майнінгу для визначення бази оподаткування, відсутні рекомендації щодо відображення криптовалют у бухгалтерському обліку, що є підставою для спорів між платниками податків та податковими органами. Вирішення зазначених проблем з врахуванням рекомендацій дозволить вивести з тіні значні обсяги доходів від операцій з криптовалютами, а державі – отримати додаткове джерело доходів бюджету. Подальші дослідження варто спрямувати на обґрунтування оптимального розміру ставок податку на прибуток та ПДФО з доходів, отриманих від операцій з криптовалютами.

Список використаної літератури:

1. *Nakamoto S.* Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System / *S.Nakamoto* [Electronic resource]. – Access mode : https://bitcoin.org/bitcoin.pdf.
2. *Бєліцький І.* Оподаткування операцій з криптовалютою після легалізації / *І.Бєліцький*, *А.Реун.* – 2022 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://surl.li/ensld.
3. Про віртуальні активи : Закон України № 2074-IX від 17.02.2022 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text.
4. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України № 361-IX від 29.12.2022 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text.
5. Криптовалюта в Україні: технологія, ринок, регулювання // Трансформація фінансового сектору : проєкт USAID. – Київ, 2018. – 93 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://surl.li/enskw.
6. *Крупка Я.* Криптовалюта як об'єкт обліку і джерело економічних вигод / *Я.Крупка*, *В.Окренець* // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – 2020 – Вип. 3. – С. 238–251. DOI: 10.35774/visnyk2020.03.238.
7. Запаси : Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 (МСБО 2) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_021#Text.
8. Нематеріальні активи : Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 38 (МСБО 38) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_050#Text.
9. *Онищенко В.* Криптовалюти: правовий статус, облік і декларування / *В.Онищенко*. – 2021 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://surl.li/enslg.
10. *Прокопенко Н.С.* Оподаткування криптовалютного бізнесу: реалії і перспективи / *Н.С. Прокопенко*, *П.О. Фененко*, *А.О. Тимошенко* // Інвестиції: практика та досвід. – 2018. – № 7. – С. 5–10.
11. Спільна заява фінансових регуляторів щодо статусу криптовалют в Україні / Національний банк України. – 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://surl.li/enslj.
12. *Федорова Ю.В.* Криптовалюти та їх місце у фінансовій системі / *Ю.В. Федорова* // Економіка і суспільство. – 2018. – № 15. – С. 771–774.

References:

1. Nakamoto, S., *Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System*, [Online], available at: https://bitcoin.org/bitcoin.pdf
2. Bjelic'kyj, I. and Reun, A. (2022), *Opodatkuvannja operacij z kryptovaljutoju pislja legalizacii'*, [Online], available at: http://surl.li/ensld
3. VRU (2022), *Pro virtual'ni aktyvy*, Zakon Ukrai'ny, No. 2074-IX vid 17.02., [Online], available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text
4. VRU (2022), *Pro zapobigannja ta protydiju legalizacii' (vidmyvannju) dohodiv, oderzhanyh zlochynnym shljahom, finansuvannju teroryzmu ta finansuvannju rozpovsjudzhennja zbroi' masovogo znyshhennja*, Zakon Ukrai'ny, No. 361-IX vid 29.12., [Online], available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text

5. USAID (2018), «Kryptovaljuta v Ukrai'ni: tehnologija, rynok, reguljuvannja», *Transformacija finansovogo sektoru*, Projekt, Kyi'v, 93 p., [Online], available at: http://surl.li/enskw
6. Krupka, Ja. and Okrenec', V. (2020), «Kryptovaljuta jak ob'jekt obliku i dzherelo eknomichnyh vygod», *Visnyk Ternopil's'kogo nacional'nogo ekonomichnogo universytetu*, Issue 3, pp. 238–251, doi: 10.35774/visnyk2020.03.238.
7. VRU, *Zapasy*, Mizhnarodnyj standart buhgalters'kogo obliku 2 (MSBO 2), [Online], available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_021#Text
8. VRU, *Nematerial'ni aktyvy*, Mizhnarodnyj standart buhgalters'kogo obliku 38 (MSBO 38), [Online], available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_050#Text
9. Onyshhenko, V. (2021), *Kryptovaljuty: pravovyj status, oblik i deklaruvannja*, [Online], available at: http://surl.li/enslg
10. Prokopenko, N.S., Fenenko, P.O. and Tymoshenko, A.O. (2018), «Opodatkuvannja kryptovaljutnogo biznesu: realii' i perspektyvy», *Investycii': praktyka ta dosvid*, No. 7, pp. 5–10.
11. Nacional'nyj bank Ukrai'ny (2017), *Spil'na zajava finansovyh reguljatoriv shhodo statusu kryptovaljut v Ukrai'ni*, [Online], available at: http://surl.li/enslj
12. Fedorova, Ju.V. (2018), «Kryptovaljuty ta i'h misce u finansovij systemi», *Ekonomika i suspil'stvo*, No. 15, pp. 771–774.

Мельниченко Олександр Віталійович – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів Ґданської політехніки.
https://orcid.org/0000-0002-7707-7888.
Наукові інтереси:
– розвиток сучасних платіжних систем;
– теорія та методологія обліку та аудиту електронних грошей.

Новак Оксана Сергіївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів та цифрової економіки Державного університету «Житомирська політехніка».
https://orcid.org/0000-0002-5671-0306.
Наукові інтереси:
– розвиток віртуальних валют;
– теорія та методологія аналізу похідних фінансових інструментів.

Фоміна Олена Володимирівна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку та оподаткування Державного торговельно-економічного університету.
https://orcid.org/0000-0002-4962-3298.
Наукові інтереси:
– фундаментальні та прикладні наукові дослідження з розвитку бухгалтерського обліку.

Melnychenko O.V., Novak O.S., Fomina O.V.

Problems and prospects of the development of taxation of cryptocurrencies transactions

The article is devoted to the problems of taxation of transactions with cryptocurrencies. Disagreements in the interpretation of the essence of cryptocurrencies in the recommendations of the regulators were revealed, which leads to the lack of a reasonable approach to the reflection of such transactions in accounting and the subsequent determination of the tax base. The current legislation and explanations of tax authorities regarding the declaration and taxation of transactions with cryptocurrencies were analyzed and the absence of special rules regarding the taxation of such transactions was found. The general principles of taxation of operations with cryptocurrencies are characterized by a significant tax burden on such operations, which, in conditions of anonymity of cryptowallet owners, leads to concealment of such operations and avoidance of their taxation. The draft laws on regulation of circulation and taxation of transactions with cryptocurrencies were analyzed, the advantages of which compared to the current legislation are a reduction in the rates of taxation of such transactions by personal income tax and income tax; VAT exemption. In order to ensure the possibility of state control of transactions with cryptocurrencies in matters of taxation and financial monitoring, it is proposed to include cryptocurrency exchanges in the list of subjects of primary financial monitoring.

Keywords: cryptocurrencies; virtual assets; taxation; income tax.

Наукова публікація розроблена в межах проєкту Erasmus+ «Диджиталізація економіки як елемент сталого розвитку України та Таджикистану (DigEco) 618270-EPP-1-2020-1-LT-EPPKA2-CBHE-JP» / The paper is developed in the framework of ERASMUS+ CBHE project «Digitalization of economic as an element of sustainable development of Ukraine and Tajikistan» / DigEco 618270-EPP-1-2020-1-LT-EPPKA2-CBHE-JP.

Цей проєкт фінансується за підтримки Європейської Комісії. Цей документ відображає лише погляди автора, і Комісія не несе відповідальності за будь-яке використання інформації, що міститься в документі / This project has been funded with support from the European Commission. This document reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained there in.

DigEco

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

Стаття надійшла до редакції 23.09.2022.